

Edmond Privat : *Interpopola Konduto*, 7-a parto
Homaj oferoj, Ŝtato kontraŭ Ŝtato
Claude Gacond, 379-a radioprelego, 1971.01.13 & 16

Cl.- Parolas gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

Ni daŭrigas nian legadon el la bedaŭrinde elĉerpita verko de Edmond Privat : *Interpopola Konduto*. Hodiaŭ ni legos al vi erojn el la sesa ĉapitro, kies titolo estas *Homaj oferoj*. Jen ni citas :

A.- *Krimo por la homo kaj devo por la regnaro, jen la strangaj ecoj de la milito, kaj tamen estas ĝi, kiu pleje kunhelpas igi patriotismon sankta. La milito entenas teruran oferon. Ĝin oni povas postuli nur en la nomo de sento tre potenca.*

Cl.- *Antikvaj religioj jam konis la homajn oferojn sur malpli granda skalo. Unuatempe la sento pri teruro kunhelpis al ilia prestiĝo. Pliposte ĝi sin turnis kontraŭ ilin pro morala evoluo.*

A.- *Profetoj kondamnis tiujn hombuĉojn. Por ke la popolo ne forlasu la diojn kaj la pastraron, necesis ke tiuj fariĝu malpli sangavidaj.*

Cl.- *Budho en Hindujo, Kristo en Palestino celis eĉ multe pli. Ili malimis la koleron de la pastroj kaj hontigis pri buĉado de bestoj. Ili atakis la pastran ideon pri dieco kaj difinis ĝin per amo kaj helpsavo al vivantoj.*

A.- *Nuntempe la sanga kutimo preskaŭ ĉie malaperis. En Hindujo la lastaj restaĵoj de best-ofera kutimo estas kondamnataj de Tagore kaj Gandhi kiel skandalo.*

A.- *Simile, en Okcidento, abomeno al milito sin turnas hodiaŭ kontraŭ la prinacia religio, kiu tro glorigis ĝin. Patriotismo devos rezigni la militojn, se ĝi ne volos vidi sin anstataŭata de alia mistiko. [...]*

A.- *En sia batalado kontraŭ novaj sentoj, patriotismo videble suferas unu ĉefan malfortajon, tio estas la tro granda loko donita al la milito en sia malnova mistiko.*

Cl.- *Malpli minacata ĝi estus en la koro de la popoloj, se ĝin regus poezieco de l' naskiĝa lando, religio de l' civita devo, reciproka interhelpo kaj ofero de l' maljustaj privilegioj.*

A.- *Sed ĉiuj mistikaj fortoj, ĉiuj simboloj, monumentoj, relikvaĵoj, emblemoj, estas turnitaj al la milito kaj al ties herooj. Kial ? Ĉar al milito kaj ne al paco estis dediĉitaj ĝis nun la plej grandaj siniferoj. Tro da tomboj ĝi fosis. Kiel la homoj povus ĝin forgesi ? Al ĝi sin klinas la piaj memoroj.*

Cl.- *Kia tento al perforto por revolucioj ! konkludas Edmond Privat. Poste li interesiĝas al la evoluo de patriotismo en Svislando. Ni citas kelkajn erojn el tiu observado :*

A.- *Vidu konkretan ekzemplon : Svisujo, lando malgranda kaj tre patrujama. Dum centjaroj ĝi defendis siajn valojn kontraŭ iuj aŭ aliaj. Pro la militista sperto kaj la malmoleco de la grundo, ĝiaj plej sanaj viroj ekkutimis elmigri fremdlanden kaj dungiĝi kiel soldatoj en la servo de grandpotencoj.*

Cl.- *Ambaŭ tradicioj kreis al ĝi popolanimon kaj nacian mistikon tre tipan. En ili la milita heroismo ludas grandan rolon, simile kiel la maro gravas al la angloj. [...]*

A.- *Edukado, naciaj kantoj, historio, legendaro, prapatra honoro kune donis al ĝi militan poezion tiom influan al spiritoj, kiom la majesto de l' grandiozaj pejzaĝoj.*

Cl.- *Ĉe militservo en armeo la regnaroj renkontiĝas ĉiujare dum mallonga deviga periodo. Memoraĵojn kamaradecajn kaj malofte abomenajn ĝi postlasas al [...] generacioj de viroj ne partoprenintaj mem en milito. Por multaj svisoj ĝi estas la tipa nacia organizo, kaj la ideo pri*

Edmond Privat : *Interpopola Konduto*, 7-a parto

Homaj oferoj, Ŝtato kontraŭ Ŝtato

Claude Gacond, 379-a radioprelego, 1971.01.13 & 16

senarmigo ekŝajnas al ili kvazaŭ ia funebro, doloriga, konfuzanta kaj kontraŭa al ĉiuj tradicioj plej sanktaj. (Fino de la citaĵo.)

A.- Edmond Privat poste citas tekston de friburga poeto, Gonzague de Reynold. En ĝi tiu poeto interalie diras : « *La armeo estas la sola formo de komuna eduko kaj de nacia disciplino, kiun tuta Svislando akceptas kaj kiu taŭgas al ĝi.* » Edmond Privat konkludas : *Tro negative sonas tiu priskribo. Se ĝi estus kompleta, Svisujo ne havus multajn ŝancojn de plua vivo.*

Cl.- Kaj Edmond Privat daŭrigas : *Ekzistas por helvetismo alia bazo ankaŭ elĉerpita el la pasinteco, sed turnata al estonteco kaj sekve pli daŭra. Krom amo al la lando kaj al ties fidelaj montaroj, restas plie la fakto de paca kunekzistado kaj eĉ amikeco inter popoloj el malsamaj gentoj, lingvoj kaj eklezioj.*

A.- *Tiun pacan kunvivadon minacas la eŭropaj militoj pro la kultura sameco de parto de la svisoj kun unu najbaro kaj de alia parto kun lia kontraŭulo. Male ĝin plifortigas la paco kaj ĝi povas eĉ utili kiel eksperimento kaj simbolo por estonta federacio de popoloj. Tie kuŝas, por la svisa patrujamo, fonto de multe pli solida mistiko. Pli konforma al la estontaj bezonoj de Svislando kaj de la najbaroj, ĝi estas malpli tuŝebla de eksteraj minacoj. (Fino de la citaĵo.)*

Cl.- La sepa ĉapitro de *Interpopola Konduto* rilatas al la temo *Ŝtato kontraŭ ŝtato*. Ni konkludos nian hodiaŭan prelegon legante al vi la komencon de tiu ĉapitro. Ni citas :

A.- *Milito estas la sentema punkto, kie du moraloj interbatiĝas kun siaj du kontraŭaj kutim-potencoj. Ĉe la homoj kaj ĉe la homamasoj ekzistas instinkto-potencoj, mem kontraŭaj al la ĉiutaga moralo.*

Cl.- *Ne tute formortis la batalemo kaj, sub ardado de pasioj, povas revekiĝi la sanga brutaleco. En privata vivo foje aperas ekzemploj de tio. Mortigoj okazas tiam, kiam pasioj ege flamiĝis kaj ĵaluzo blindigas ĉion alian. Sekve, dum estas vere, ke milito renkontas kontraŭ si abomenon pri buĉado, ĝi ankaŭ profitas la fendaĵojn de la pactempa moralo. Rapide ĝi grandigas ilin per sia celo, kaj ĝia heroismo baldaŭ envicigas ankaŭ krimecon kaj brutalecon elĉenigitajn.*

A.- *Ĝia leĝaro detruas alian kodon. Sufiĉe rapide superregas milito kaj elmoraligas popolojn. Ĝia brulego formanĝas la fadenon, pacience teksitan de lernejo kaj familio en eduka teksaĵo. Perforto reprenas sian malnovan lokon kaj poste serpentigas sian venenan buŝon tra la socia, seksa kaj politika vivo, kien ĝi reloĝigas morojn el pasinteco malproksima.*

Cl.- *Fakte la militmoralo nutriĝas el la malvirtoj de l' nuntempo kaj el la virtoj de l' estinteco.*

A.- Per tiuj gravaj paroloj ni finas nian hodiaŭan legadon. La venontan semajnon ni daŭrigos la legadon de tiu pripensiga verko *Interpopola Konduto* de Edmond Privat. Tiu libro vin eble helpas pli bone kompreni la nunajn interpopolajn okazaĵojn.

Cl.- Vi aŭdis prelegon el Svislando. Parolis gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond. Ĝis reaŭdo !

-oOo-